

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701

Aan:

Zie verzendlijst

2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 69 67

Telefax 070 - 3 18 79 51

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

DIS97001582

03 april 1997

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 14/97)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS 97001582

d.d. 03 april 1997

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. t.a.v. Dhr. [REDACTED] mvr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
MID-cel
Archief

[REDACTED]

MINISTEIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGEDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

14/97

(Afgesloten 021200 APR 1997)

Conclusie/vooruitzicht

De Bosnische president Izetbegovic heeft bij zijn bezoek aan Washington gewaarschuwd voor een nieuwe oorlog na afloop van het SFOR mandaat, indien niet aan drie voorwaarden wordt voldaan.

Aangezien er geen overeenstemming was bereikt tussen de voormalige strijdende partijen over wetsvoorstellen voor economische hervormingen, staatsbudget en een gezamenlijke nationale bank, is de voor april geplande Donorconferentie opnieuw uitgesteld.

De Hoge Vertegenwoordiger voor Mostar heeft zijn vervolgrapport gepresenteerd, waarin hij aandringt op een snelle installatie van de kantonnale politie.

In Servië heeft president Milosevic zijn greep op de situatie verstevigd, door het sluiten van het 'speciale parallelle betrekkingen'-verdrag met de RS, het installeren van nieuwe federale regering en het verwijderen van de Montenegrijnse minister-president Djukanovic van het politieke toneel. Zowel de regeringspartijen als de oppositie gaan zich langzamerhand opmaken voor de volgende confrontatieronde: de presidentsverkiezingen.

Bosnië-Herzegovina

Moslim Kroatische Federatie (MKF)

Izetbegovic waarschuwt voor nieuwe oorlog

De Bosnische president Izetbegovic heeft een bezoek gebracht aan Washington. Na afloop heeft hij verklaard dat de aftocht van SFOR na afloop van het mandaat probleemloos kan verlopen, mits aan drie voorwaarden wordt voldaan. Deze voorwaarden zijn de implementatie van de civiele aspecten van "Dayton", de volledige uitvoering van het "Equip & Train"-programma (E&T) en de uitvoering van de wapenreductieprogramma's die op grond van "Dayton" zijn overeengekomen. Bovendien zou het "wenselijk" zijn als Bosnië-Herzegovina zou worden toegelaten tot het "Partnership for Peace"-programma van de NAVO. Izetbegovic stelde dat indien SFOR wordt teruggetrokken vóórdat de genoemde condities zijn vervuld, een nieuwe oorlog in Bosnië-Herzegovina "uiterst zeker" zou zijn. Zelfs indien de eerste voorwaarde niet zou worden vervuld, zou volgens Izetbegovic de tot nu toe gerealiseerde vooruitgang te niet worden gedaan en nieuwe vijandelijkheden volgen. Hij noemde de komende lente in dit verband een "kritiek moment".

Inderdaad ondervindt het vredesproces in Bosnië-Herzegovina momenteel aanzienlijke vertraging. De tegenstellingen tussen de Moslims enerzijds en de andere twee bevolkingsgroepen anderzijds nemen toe en de grond voor inter-etnische samenwerking lijkt vrijwel verdwenen. Het heeft er alle schijn van dat de Bosnische leiding tot de conclusie is gekomen dat nieuwe vijandelijkheden onvermijdelijk zijn om het geografische en politieke isolement van de Bosnische Moslims te kunnen doorbreken. Vervulling van de drie door Izetbegovic genoemde voorwaarden lijkt de Bosnische Moslims daarvoor een uitstekende uitgangspositie te verlenen. Daardoor zouden zij bijvoorbeeld een rechtvaardiging voor nieuwe militaire initiatieven verkrijgen, aangezien zij de Serviërs verantwoordelijk kunnen stellen voor de stagnatie in (met

[REDACTED]

name de civiele aspecten van) het vredesproces. Bovendien zouden de militaire krachtsverhoudingen in hun voordeel worden omgebogen indien de Bosnische strijdkrachten op grond van E&T aanvullend materieel zouden verkrijgen, terwijl de Serviërs op grond van de reductiemaatregelen aanzienlijk zouden moeten afstoten.

De woorden van Izetbegovic betekenen dat de Bosnische regering zal instemmen met de aftocht van SFOR indien deze programma's volledig worden gerealiseerd. Impliciet kan er uit worden opgemaakt dat de Bosnische autoriteiten SFOR achter de hand willen houden als een beschermingsmacht, indien zij de krachtsverhoudingen nog onvoldoende in eigen voordeel acht. Tegen die achtergrond moet inderdaad rekening worden gehouden met nieuwe vijandelijkheden in Bosnië-Herzegovina na de aftocht van SFOR, of mogelijk nog vóór die tijd. Bosnisch-Servische militaire leiders wijzen voortdurend op een mogelijk voorjaarsoffensief van de Bosnische strijdkrachten. Daaraan is overigens hun huidige moreelscrisis vermoedelijk niet vreemd. Zij zullen de woorden van Izetbegovic (met name waar hij het komende voorjaar cruciaal noemt) zeker opvatten als een nieuwe indicatie dat hun vrees niet geheel ongegrond is.

Steiner stelt eisen voor verbetering van de situatie in Mostar

De HV voor Mostar, Michael Steiner, heeft het vervolgrapport gepresenteerd over de veiligheidssituatie en mensenrechtensituatie in Mostar. Steiner vroeg ondermeer om de volgende maatregelen:

- Onmiddellijke aanvang met de vorming van de kantonnale politie. Tot het moment van officiële installering van deze kantonnale politie, moeten er door beide partijen onmiddellijk geparticipeerd worden in de UPFM.
- De verkeersdrempels moeten onmiddellijk verwijderd worden door de Moslim autoriteiten.
- De bepalingen, zoals aangenomen tijdens de vergadering van het Federatie Forum van 3 februari, moeten onmiddellijk worden uitgevoerd. Het betreft hier het functioneren van de gezamenlijke instellingen van stadsbestuur en kantonregering.
- Opruiende verklaringen in de media moeten tegengehouden worden en politieke leiders van beide kampen moeten gezamenlijk in de media verschijnen.

In het rapport wordt ook enige schuld neergelegd bij loco-burgemeester Safet Orucevic, aangezien deze verzuimd had zijn Kroatische collega in kennis te stellen van het omstreden bezoek aan de begraafplaats op 10 februari. Steiner liet daarnaast niet na te dreigen met reisbeperkingen en sancties van de EU tegen diegenen die de uitvoering van deze bepalingen zouden verhinderden.

Het geduld van de HV voor Mostar raakt op en hij vindt de snelle vorming van de kantonnale politiemacht een voorwaarde voor de verbetering van de toestand in de stad. De eindbesprekingen hiertoe zijn echter op 29 maart voorlopig mislukt. De Bosnische Kroaten blijven zich verzetten tegen een kantonnale politie en gebruiken hiervoor kleine formaliteiten, zoals schouderepauletten welke de etniciteit van de politieagent zouden moeten vermelden.

De eventuele totstandkoming van kantonnale politie heeft tot gevolg dat er Moslimagenten (weliswaar in gezamenlijke patrouilles) gaan functioneren in het Bosnisch Kroatische gedeelte van Mostar, waardoor de Moslims weer enige controle krijgen op de toestand in dat gedeelte van de stad. De Bosnische Kroaten zullen dan minder goed in staat zijn om hun uitzettingspolitiek van Mosliminwoners voort te zetten.

Aangezien de Moslims de herintegratie van de stad wensen, willen ze zo snel mogelijk een kantonnale politiemacht zien. Nu de internationale gemeenschap zich weer intensiever bemoeit met Mostar en aan hun zijde schijnt te staan, worden ze veel toeschietelijker. Op 29 maart zijn ze dan ook direct begonnen met de verwijdering van de verkeersdrempels. De uniformen van de kantonnale politie liggen klaar en er staan in Oost Mostar vijf politieauto's gereed in de kleuren van de kantonnale politie. Hun onderhandelaar heeft, niet verwonderlijk, direct de overeenkomst ondertekend.

Aangezien het overleg op 29 maart mislukt is, zal het op 31 maart worden voortgezet. Vooruitlopend op de vorming van de kantonnale politie zouden beide zijden 50 agenten aan de UPFM moeten leveren. Het succesvol functioneren van de UPFM en vervolgens de kantonnale politie is echter zeer twijfelachtig. In het verleden is regelmatig gebleken dat hiervoor de tegenstellingen en het bestaande wantrouwen te groot zijn. Bovendien valt de kantonnale politie onder verantwoordelijkheid van het kantonnale Ministerie van Binnenlandse Zaken. Hier maken Kroatische hardliners de dienst uit welke voor een groot deel afkomstig zijn uit het vroegere beruchte Ministerie van Binnenlandse Zaken van "Herceg Bosna".

Donorconferentie opnieuw uitgesteld

Door een official van de Wereldbank is bekendgemaakt dat de Donorconferentie wederom is uitgesteld, aangezien de nationale regering van Bosnië-Herzegovina er nog niet in geslaagd is het eens te worden over wetsvoorstellen voor economische hervormingen. Ook is er nog geen overeenstemming bereikt over de vorming van één gezamenlijke nationale bank.

De Donorconferentie was oorspronkelijk gepland voor maart, maar werd reeds eerder uitgesteld tot april van dit jaar. Voorwaarde voor het doorgaan van deze Donor-conferentie is een getekende overeenkomst tussen de regering van Bosnië-Herzegovina en het IMF. De IMF heeft echter als voorwaarde aan een dergelijke overeenkomst gesteld dat er wetten aangenomen moeten zijn voor economische hervormingen en er een budget moet zijn vastgesteld. Bovendien moet er een gezamenlijke nationale bank tot stand zijn gebracht. Hier liggen nu juist de problemen. Wetsvoorstellen voor economische hervormingen tasten namelijk de persoonlijke (economische) machtsbasis aan van diverse nationalistische leiders van alle drie de etnische partijen. Bij de vorming van een gezamenlijke nationale bank liggen de Bosnische Serviërs dwars, omdat zij blijven vasthouden aan een eigen bank voor de RS. Dit houdt weer verband met het feit dat de RS in economisch en monetair opzicht sterk gekoppeld is aan de FRJ. Aangezien de regering van Bosnië-Herzegovina nog steeds geen overeenkomst met het IMF heeft gesloten is de Donorconferentie wederom uitgesteld.

Republika Srpska

Bosnische Serviërs vestigen zoveel mogelijk ontheemden in Brcko

Rapporten van UNIPTF laten zien dat op dit moment nog steeds vluchtelingen vanuit Sarajevo en Jajce in de regio-Brcko worden gehuisvest. Bovendien hebben 60 families vanuit Vukovar huisvesting aangevraagd in de stad. De voorzitter van de lokale vluchtelingencommissie, Savic, verklaarde desgevraagd dat hij alleen maar instructies vanuit Pale opvolgt.

Kennelijk proberen de Bosnische Serviërs nog voor de aankomst van de nieuwe internationale vertegenwoordiger voor Brcko hem voor een voldongen feit te stellen. Reeds eerder waren er indicaties dat er Serviërs uit andere delen van Bosnië-Herzegovina werden gevestigd in Brcko en omgeving. De Serviërs zien hierin een methode om de terugkeer van grote aantallen Moslims naar Brcko op zijn minst te bemoeilijken, en daardoor de kansen op herstel van het Bosnische gezag over de stad verkleinen. Indien bovenvermelde berichten juist zijn, vormen zij tevens een bevestiging dat er Serviërs uit Oost-Slavonië de mogelijkheden onderzoeken om voor het herstel van het Kroatische gezag over dat gebied naar Bosnië-Herzegovina te vluchten.

Verklaring van Krajisnik over eensgezindheid

Op 26 maart heeft Krajisnik een verklaring uitgegeven waarin verklaard wordt dat hij en Plavsic op goede voet met elkaar zijn. De verklaring verwerpt tevens beschuldigingen dat hij zijn bevoegdheden overtreden zou hebben met het ondertekenen van het 'speciale parallelle betrekkingen' verdrag tussen de FRJ en de RS.

Reeds eerder werd duidelijk dat Krajisnik in zijn machtsstrijd met Plavsic aan het langste eind zou trekken. Tegen die achtergrond vormt zijn verklaring van "eensgezindheid" een nieuwe indicatie dat hij de strijd in zijn voordeel beslecht acht. Krajisnik probeert tevens een toonbeeld van eensgezindheid te presenteren aan de internationale gemeenschap. Dit moet gezien worden in het licht van de geplande Donorconferentie.

Servië

Nieuwe Joegoslavische minister van Binnenlandse Zaken

Volgens meldingen van de Joegoslavische oppositionele pers is de onlangs benoemde minister van Binnenlandse Zaken van Joegoslavië, Sokolovic, op deze post benoemd op initiatief van de Servische president Milosevic. Volgens deze berichten wilde Milosevic Sokolovic, die tot op dat moment Servisch minister van Binnenlandse Zaken was, op zijn nieuwe post benoemd hebben om een aan hemzelf loyaal federaal politie- en veiligheidsapparaat te bouwen. Dit als voorbereiding op het moment dat Milosevic zelf federaal president wordt. Gesuggereerd werd dat ook de Servische politie direct of indirect onder controle van Sokolovic, en derhalve van Milosevic zal blijven.

[REDACTED]

Sokolovic speelde inderdaad een belangrijke rol bij het instandhouden van de machtspositie van Milosevic in Servië, omdat de politie en veiligheidsdiensten de belangrijkste pijlers onder zijn bewind vormden. Zo is de politie van Sokolovic van essentieel belang geweest bij het onder controle houden van de demonstraties van de oppositie in Belgrado sinds november vorig jaar. Er zijn sterke aanwijzingen dat Milosevic, wiens ambtstermijn als Servisch president dit jaar afloopt, inderdaad federaal (=Joegoslavisch) president wil worden. Hij wil echter tevoren reeds de betekenis van dit ambt, dat momenteel slechts beperkte bevoegdheden met zich brengt, vergroten. Van groot belang daarvoor is dat de federale veiligheidsinstellingen, die een ondergeschikte rol spelen ten opzichte van de Servische, worden versterkt. Daarom is het zeer aannemelijk dat het bovengenoemde bericht juist is.

Vermeldenswaard is overigens dat Milosevic sinds het schijnbare succes van de oppositie bij de gemeenteraadsverkiezingen van november jl. zijn machtspositie aanmerkelijk heeft verbeterd. Sindsdien heeft hij reeds een ingrijpende regeringswijziging in Servië en op federaal niveau doorgevoerd en heeft hij het ontslag bewerkstelligd van de hervormingsgezinde Montenegrijnse premier Djukanovic. Ook heeft hij zijn invloed op de Bosnische Serviërs vergroot door de positie van het Servische lid van het Bosnische presidium, Krajisnik, te steunen ten koste van die van de Bosnisch-Servische president Plavsic. Het heeft er alle schijn van dat Milosevic zijn greep op Joegoslavië en de Bosnische Serviërs vergroot als tegenwicht voor de oppositie. Hij maakt daarbij gebruik van typisch communistische methodes, zoals het vervangen van onwelgevallige functionarissen, pogingen de controle over de media te vergroten en het steunen op de politie en veiligheidsdiensten. Dit zal door zijn tegenstanders worden beschouwd als nieuwe aanwijzingen dat Milosevic zijn communistische verleden niet alleen niet heeft opgegeven, maar er in de praktijk (en waarschijnlijk onder invloed van de neo-communistische oriëntatie van zijn echtgenote) weer openlijk in die richting tendeert.

Draskovic voorgedragen als presidentskandidaat namens de SPO

Op 29 maart is Vuk Draskovic unaniem door de leiding van de Servische Vernieuwingsbeweging (SPO) gekozen om kandidaat te staan tijdens de komende presidentsverkiezingen. In een reactie verklaarde Draskovic dat zijn eerste daad als president zou zijn de begroeting van kroonprins Karadjordjevic op de vliegtuigtrap en hem de sleutels van zijn huis te geven. Bovendien zou hij de order van Tito van 1946, omtrent de verbanning van de koninklijke dynastie, verbranden. Op 19 april as. zal het hoofdbestuur van de SPO hun uiteindelijke nominatie bekendmaken.

Binnen de Zajedno-coalitie bestaat rivaliteit tussen de leiders van de twee grootste partijen, Zoran Djindjic (DS) en Vuk Draskovic (SPO), welke spanningen veroorzaakt. Men is het nog niet geheel eens over de vervolgstategie van de coalitie en beschuldigt elkaar soms van het provocatief in de media brengen van partijstandpunten, waardoor de eensgezindheid in gevaar zou worden gebracht. Zo noemde Djindjic op 30 maart de nominatie van de SPO prematuur omdat hieromtrent binnen Zajedno nog geen overeenstemming was bereikt. Toch zal de DS uiteindelijk wel instemmen met de kandidatuur van Draskovic, aangezien hij een populair figuur is onder de Servische bevolking. Zijn vermogen om grote volksmenigten toe te spreken leverde hem al eerder de bijnaam *Kralj Tgova* 'Koning der Pleinen' op. Bovendien is Djindjic onlangs zelf geïnstalleerd als burgemeester van Belgrado, iets waar hij voorlopig zijn handen vol aan heeft. Aangezien Djindjic bovendien een pragmaticus is, acht hij de tijd waarschijnlijk nog niet rijp voor een gooi naar het hoogste ambt. De positie van Milosevic is hiervoor nog te sterk. Zijn zwakke protest tegen de nominatie van Draskovic is daarom naar alle waarschijnlijkheid alleen bedoeld om een betere uitgangspositie te verkrijgen in de gesprekken met de SPO omtrent de vervolgpolitiek van Zajedno. Djindjic wil namelijk graag een verdergaande democratisering van de Servische maatschappij en richt zijn pijlen op de media en de verkiezingswetten, terwijl de SPO een minder ver strekkende vervolgpolitiek voorstaat.

De opmerking van Draskovic over wederinstallatie van het koningshuis is bedoeld om meer steun te krijgen van de plattelandsbevolking en de huidige steun van de Orthodoxe Kerk te continueren. Tijdens het bezoek van de Zajedno-leiders aan Londen op 25 en 26 februari van dit jaar werd Alexander Karadjordjevic reeds uitgenodigd om op de troon plaats te nemen.

Kroatië

HDZ verkiezingsbijeenkomst in Vukovar verstoord.

Volgens de Kroatische pers hebben enkele honderden Servische extremisten een verkiezingsbijeenkomst van de HDZ in Vukovar verstoord door stenen te gooien. Deze verkiezingsbijeenkomst was georganiseerd door twintig HDZ-kandidaten voor de Zupanja-raad om het verkiezingsprogramma toe te lichten en zichzelf voor te stellen.

De HDZ heeft in Oost-Slavonië voor de lokale verkiezingen een overeenkomst gesloten met de Kroatische Rechtvaardigingspartij (HSP) en de kleine *Hongaarse Nationale Partij van Kroatië* (MNSH). De HDZ staat officieel op het standpunt dat het herstel van de Kroatische autoriteit over de regio vreedzaam moet verlopen en dat vluchtelingen en ontheemden moeten kunnen terugkeren naar hun oorspronkelijke woonplaatsen. Officieus heeft de partij echter een geheel ander standpunt en wil men de demografische verhoudingen veranderen in Kroatische voordeel. Zo accepteert de partij bijvoorbeeld niet het gezamenlijke plan van UNTAES en UNHCR voor terugkeer van vluchtelingen: "*Start-up and Recovery Package for Displaced Persons*". Hiervoor in de plaats heeft de HDZ een eigen plan, waarin echter verschil gemaakt wordt tussen de Kroatische vluchtelingen (die men de werkelijke ontheemden noemt) en de Servische Krajina-vluchtelingen (die men optanten c.q. interne migranten noemt), die immers in 1995 'vrijwillig' vertrokken waren. De weerstand van de lokale Serviërs tegen de HDZ is met name onder de vluchtelingen uit de Krajina zeer groot, aangezien deze regeringspartij verantwoordelijk wordt gehouden voor de toestand in hun oorspronkelijke woonplaatsen. Deze groep heeft hun huizen en bezittingen verloren en zijn daarom een zeer kwetsbare en onbestendige groep. Nu de verkiezingscampagnes in Oost-Slavonië werkelijk vorm beginnen te krijgen kunnen daarom meer van dergelijke incidenten worden verwacht